

Отже, боротьба українського народу за своє самовизначення перебігала за складних умов, що виявляють особливий історичний статус українства (його граничну природу), який, на наш погляд, постає головною ознакою історичної самоідентичності українського народу. Цей висновок вимагає подальшого історичного аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аркас М. *Історія України-Русі*. – К.: Вища шк., 1990. – 456 с.
2. Бичко А.К. *Класична доба української філософії // Філософія: Курс лекцій*. – К.: Либідь, 1994. – С. 230–252.
3. Вознюк О.В., Грабар І.Г., Козловець М.А. *Соціосинергетика та ідеологія держави: Навч. посібник*. – Житомир, 2002. – 187 с.
4. Вознюк О.В. *Концепція цілісності як основа філософського синтезу знань*. – Житомир, 2005. – 388 с.
5. Грушевський М.С. *Історія України*. – К.: Либідь, 1992. – 228 с.
6. Драгоманов М.П. *Чудацькі думки про українську національну справу / Вибране*. – К., 1991. – 461 с.
7. *Етнонаціональна історія України в документах і матеріалах / Відп. ред. П.С. Сохань*. – К., 1997. – Вип. 1. – 167 с.
8. Жуковський А., Субтельний О. *Нарис історії України*. – Львів: НТШ, 1991. – 230 с.
9. *Історія України в документах, матеріалах і спогадах очевидців: Методичні рекомендації*. – К.: УМК ВО, 1991. – 316 с.
10. *Історія України: Нове бачення. У 2 т. / Під ред. В.А. Смолія*. – К.: Україна., 1996. – Т.2. – 494 с.
11. Кизима В.В. *Тоталлогія (філософія оновлення)*. – К.: ПАРАПАН, 2005. – 272 с.
12. Крип'якевич І.П. *Історія України / Відп. ред. Шевченко, Якимович*. – Львів: Світ, 1990. – 550 с.
13. Крушинський В.Ю., Левенець Г.А. *Історія України. Події. Факти. Дати*. – К.: Зодіак, 1993. – 176 с.
14. Кульчицький С.В., Настюк М.Т., Тишик Б.Й. *З історії української державності*. – Львів, 1992. – 256 с.
15. Лисяк-Рудницький І. *Роль України в новітній історії // Історія філософії України: Хрестоматія*. – К., 1993. – 604 с.
16. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. *Історія української державності*. – Львів, 1995. – 344 с.
17. Нечуй-Левицький І. *Світогляд українського народу: Ескіз української міфології*. – К.: Обереги, 1992. – 88 с.
18. Огієнко І.І. *Історія українського друкарства*. – К.: Либідь, 1994. – 446 с.
19. Окіншєвич Л. *Між Заходом і Сходом // Розбудова держави*. – 1997. – № 7–8. – С. 108–113.
20. Петров Віктор. *Походження українського народу*. – К., 1992. – 256 с.
21. Полонська-Василенко Н. *Історія України 1900–1923 рр.* – К., 1991. – 344 с.
22. Полонська-Василенко Н. *Історія України*. – К.: Либідь, 1992. – 606 с.
23. Прицак О. *Що таке історія Країни? // Слово і час*. – 1991. – № 1. – С. 54–60.
24. *Село мов писанка: Путівник із зеленого туризму*. – К., 2001. – 100 с.
25. *Філософія. Курс лекцій: Навч. посібник*. – К.: Либідь, 1994. – 576 с.
26. Щербак М.Г., Щербак Н.О. *Національна політика царизму на Правобережній Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)*. – К., 1997. – 92 с.

Ігор Сковський

Кіровоградський технічний університет

СОЦІАЛЬНІ ПРОТИРІЧЧЯ ТА ЇХ ЗНЯТТЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ІДЕЇ: ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС ЕТНОПОЛІТОЛОГІЧНОЇ ФУТУРОЛОГІЇ

О Сковський І., 2006

Філософія історії має бути предметом висвітлення етносоціальних процесів на пострадянському просторі, оскільки цивілізовані ознаки нашої ідеї узагальнюють сукупність національних ідеалів. Гуманістична лінія іде від інтелігентної людини цивілізованого типу до ідеалів національного оновлення держави.

The philosophy of a history should be a subject of research of ethnic and social processes on after-Soviet

space because the civilized features of national idea generalize set of national ideals. The line of gumanization goes from the cultured man of a civilized type to national ideals of the state.

Історична злагода українського народу завжди завершувала протидію тоталітарної версії реалізації національної ідеї, “патріотизму не на словах, а на ділі”. Відкриття реальних можливостей духовної консолідації в більшості громадян нашої республіки було пов’язано з героїчними традиціями предків, повагою до державної символіки тощо (М. Гетьманчук) [5, с. 19]. Методологія постмодерну передбачає правильне розуміння національної ідеї [3], творчого освоєння духовної спадщини наших корифеїв: М. Гоголя як духовного предтечі Т. Шевченка, футурологічно-етнологічного осмислення принципів державного суверенітету і громадського розвитку, що виявила “Помаранчева” революція [1; 3; 4; 5; 6; 10; 11; 12; 13]. Наслідки цього теж мають ключові слова: “відображення у методологічному контексті”, у тому числі інтерпретуючи досвід визвольних змагань, прояви “локально-українофобської позиції” щодо героїзації “катакомбного уніатства”, “націонал-радикалів”, що мають новий сенс під час перехідного становлення.

Т. Шевченко, як Великий Кобзар, має футурологічне порівняння з підходом М. Гоголя до національної справи, яка передбачала замість революції соціальної етноконфесійну саморегуляцію у душі “богослов’я революції” тощо. Тому всеукраїнське протиріччя “Києва” і “Львова”, наприклад, щодо мови української як державної, стає не другорядним, а головним, як демократична проблема захисту прав особистості та поглиблення і прискорення процесу засвоєння державної мрії (коли у наукових спільнотах свідомо не завдають шкоди історичній правді) (М. Кашуба...) [11, с. 121–125]. Плебейський демонізм нехтує повагою до Бога, як єдиної абсолютної реальності і Символа добра, і гуманізації Національного Духу. У цьому – основне протиріччя сучасної чуттєвої культури, бо світський і утилітарний її неомістичний характер “відповідає цьому світу”. Ми живемо і діємо в один із поворотних моментів історії української нації, коли одна форма культури діалектично має зняти протиріччя минулого, а інша у формі громадянського суспільства – лише з’являється (Василь Лисий) [12, с. 61–62]. “Циркуляція еліт” підпорядковує собі досвід етноконфесійних суперечностей та становлення громадської шляхетності представників старих і нових міст, центру і регіонів.

Наближення сутності етноконфесійних протиріч до громадської свідомості та думок дисидентів робило новий вимір духовності – “шляхетного типу” звичайного молодого патріота, який своїм розумінням героїчного опору радянському неоколоніалізму дуже збагатив уявлення про героїчне в рідній та всесвітній історії, у тому числі черпаючи із духовної спадщини корифеїв античних часів. Наприклад, давньогрецький філософ Арістотель, з його трактатом “Політика”, не менш для нас важливий, ніж його практичний досвід виховання “шляхетного типу людини” та героїчних якостей у геніального полководця Олександра Македонського, котрий вчасно подолав свої “мінусові” вади. Методологічна парадигма відображає важливість філософсько-історичної дихотомії, порівняння видатних геніїв Росії і України, носіїв вищих ідеалів слов’янських народів. “Тарас Бульба”, не випадково, може зрозуміти біль іншого, у тому числі трагедію “отруєння” шовінізмом і націоналізмом. Реалізація цієї ідеї реально почала давати “відповідь на московське ліберальне євразійство”, що дуже швидко дало змогу подолати зовнішні перешкоди. За словами багатьох наших пасіонаріїв, в минулому – учасників руху ОУН–УПА, політв’язнів, у нас є універсальний символ своєї держави: “Тризуб – це знак Св. Володимира”, який скерований був на те, щоб досягти державного об’єднання України–Русі, в тому числі використовуючи масовий патріотизм наших предків, які протистояли як чужинцям – тевтонам, так і кочівникам, чим об’єктивно допомогли зберегти вільні традиції, зокрема демократизацію в Західній Європі. Київська Русь була доволі серйозним правонаступником православної Візантії й католицького Риму. Але від Св. Володимира, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, Данила Галицького, а потім – Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Євгена Коновальця... почалось духовне об’єднання України–Русі, єднання не силою зброї, а духом правди. Ось чому “тризуб зберігся в історичній пам’яті”, як символ минулого – козаків і січових стрільців, і поштовх цивілізованому майбутньому під час духовного відродження “історичного суверенітету українського народу”. Активісти українського національного руху виступили на захист національних символів, толерантного подолання ворожого настрою до людей неукраїнського походження, українських болгар, поляків, угорців, євреїв, росіян тощо. Ідеологи опозиційного ОУН–УПА великого значення надавали національній символіці для того, щоб дух свободи поширювався і над всім нашим багатоконфесійним народом: так “зароджується цивілізованість історичної нації”, оживає перервана російським шовінізмом “Історична Пам’ять”, навіть в “напіврусифікованому національному тілі” (С. Бандера) [1, с. 64]. Символи радянського соціал-шовінізму “демонізували богоборці імперії”, асимілюючи наш етнос та історичну пам’ять тощо. (Сергій Чуйко. Українська Помаранчева Революція та суспільно-політичні процеси ...// Шлях України... / Укл.: Олександр Огир, Володимир Стародубець та ін. – Тернопіль, 2006. – С. 89–92). Звідси подолання підозрілості “нашадків тоталітарної влади” до всіх носіїв “національної свідомості”, особливо, якщо це стосувалося діячів “українського пасіонарного націоналізму” (Л. Гумільов). Часто це були звичайні патріоти України, що не

боялися жертвувати своїм життям за волю її народу. У кінці ХХ ст. стає анахронізмом полювання на “українських буржуазних націоналістів”. За такої примітивної таблички, часто-густо паплюжилося “політичне обличчя наших націоналістів”, русифікатори чіпляли “зрадництво” – символ кожному, кого треба було духовно знищити – так само, як “фашисти” колись чіпляли на спину євреям “жовту латку...”.

Наші патріоти навіть “під час шаленого полювання на відьом” не втратили почуття справжнього українського гумору, бо завдяки йому змогли зберегти національну гідність шляхом сатиричного звільнення рідного суспільства від сталінських і неосталінських, “брежнєвських” і “горбачовсько-неоліберальних” стереотипів “звичайної політичної культури”, яка розповсюджувалась за участю наших видатних письменників (О. Вишня, О. Гончар, Ю. Липа, Б. Олійник, В. Яворівський...), фахівців саме з питання теле- та радіомовлення, “екології слова” тощо. Вони часто дуже добре знали “основних гравців партій тіньової влади”, зокрема з певних угруповань. Тоді в “неофіційній духовній еліті” з’явилася “політична класифікація кланової демократії”, в якій “проімперська еліта еволюціонувала у часі”: “допетровському, петровському, дніпропетровському”, поглиблюючи свій поганий рейтинг як в очах “альтернативного суспільства”, так і в прогресивних спільнот Заходу. Подолання “комплексу української духовної меншовартості” відобразило цивілізоване становлення протиборства Києва та Москви як столичних центрів. Це призвело до “підвищення інтелектуально-політичної місії української еліти за рахунок історичної ідеї регіонів”, “регіональної еліти” тощо. “Київ і Львів, Дніпропетровськ і Донецьк, Харків і Одеса” мають відповідальність за свій етносоціальний простір, бо стають “полігоном пасіонарно нових підходів до консенсусу влади і громадянського суспільства”.

“Неформали-пасіонарі” почали теж через свої інформаційні листи та інші форми альтернативного друку ознайомлювати громадськість з творчістю “учасників руху за суверенізацією республіки”; шляхом правдивих публікацій про героїчне минуле, пропаганди “шляхетності думок” і дій, стрілецьких пісень тощо. Відновлюючи цивілізовані санскритські корені (І. Каганець. Арійський стандарт: Українська ідея епохи великого переходу. – К., 2005. – 336 с.) відбувається шляхетне розуміння необхідності переходу до етносоціальних зрушень нашого суспільства, яке спрямоване на суб’єктивізацію ролі “шляхетних рис громадянської еліти”. У питанні про арійсько-оптимальну форму елітної саморегуляції важливим структурним елементом є поява “шляхетної людини”, саме під час становлення держави, як “гетьманату нового типу”. Наша нація не бажає бути ні знаряддям демагогів, ні “одноразовим електоратом” (Г. Щокін та ін.). Вона, завдяки “демократичному патріотизму” і “символічному інтеракціонізму” змогла закласти традицію відвертої підтримки своїх громадян “консервативно-динамічних стереотипів”, що гальмувались довгий час “імперським центром”. Громадська думка схилилася до відновлення духу “національного гетьманату” тому, що при козацькому устрої найбільш оптимально виявляється сила гетьманського правління, так і “спільної національної гідності історичного народу”; тоді “націоналістична відвага” виступає як “милосердна користь”, а “шляхетність думок” базою всіх людських і елітарних, і добропорядних масових та законодавчих вчинків. Чим теж підкреслюється пасіонарна відданість значної частини національно-свідомої еліти ідеї власного народу та зосередження його зусиль на подолання націонал-нігілізму, “плебейського” аморалізму тощо. Це було “репрезентацією діяльності альтернативного світу”, але “в площині національного будівництва”, підкреслювали “в’язні сумління”, щоб після відновлення історичної мрії, еволюційним шляхом, зміцнити структуру так званого “українського цивілізованого націоналізму” (С. Бандера) [1, с. 511–512].

У такому контексті є реальність постмодерністського проекту “академічної футурології”, який долає труднощі семантичної інтерпретації відносин “центру і регіонів”, що було відображенням “існування мафії”, коли “ділки тіньової економіки”, зокрема з числа тих, що входять до складу “офіційної еліти”, намагаються діяти за допомогою важелів примусового регулювання. У “батьків нації” постає часто ідея-фікс – мати перекручення архетипів етносоціальної саморегуляції, зокрема, використовуючи легальне прикриття “тіньового бізнесу” саме через “депутатську недоторканність”, через тривале продовження тихої “олігархізації політичного простору” (Олена Донченко, Юрій Романенко). Архетипи соціального життя і політики (глибинні регулятиви психополітичного повсякдення. – К., 2001. – 334 с). “Дух пасіонарного неприйняття войовничого матеріалізму” і в нових умовах демонструють представники “покоління козацької відваги”, захищаючи “цінності українського націоналізму”. Особливо в місцях компактного проживання національних меншин, де стереотип поведінки дуже впливає на рівень етнічної самоідентифікації та розвиток громадського діалогу (Л. Димитрова) [8, с. 190]. Зокрема, не можна було розраховувати на загальний позитивний результат діалогу в умовах полярно-роз’єднаної України, де часто дуже негативно сприймали один одного представники автохтонного населення і нацменшин. На взаємоповагу представників Сходу і Заходу, як носіїв різних версій етноконфесійних традицій, впливали стереотипи імперського тлумачення української національної мрії. Їх носії дуже скептично відносилися до “утопістів будь-якого кольору”, у тому числі до месіансько-варшавських або московських припущень щодо тієї чи іншої форми нашого майбутнього асимілювання та етнічної самоідентифікації (Л. Димитрова) [9, с. 101–102].

Політична реформа в Україні тому й потребує невторинного розуміння досвіду саморегуляції українського суспільства в 70–90-х роках ХХ століття, коли значне місце у національно-державному змаганні посідає інтелектуальне переборення “духовних стереотипів імперської Москви”, але за підтримкою духовного лідерства української національної інтелігенції, яка впроваджувала критичне ставлення до “догматичних засобів пошуку істини”, підтримувала прихильників експериментальних методів, у тому числі академічної футурології, що традиційно навіть для духовидців та національних корифеїв нашого народу. Під час розбудови суверенної держави необхідно значно ширше задіяти зворотний зв’язок з громадськістю регіонів. Зокрема потрібна інформація про рівень безпеки довкілля міст. У багатьох випадках, наприклад, працівники-пасіонарії, зокрема з санепідемстанцій, зазначають, що в умовах техногенних навантажень продовжується різке зниження імунної системи.

Нашим пасіонаріям, що демонстрували наявність “шляхетних рис”, дуже допомогло те, що Степан Бандера, Петро Григоренко, Зиновій Красівський, Андрій Мельник, Валерій Марченко, Володимир Романюк, В’ячеслав Чорновіл та інші видатні патріоти-романтики у боротьбі з “імперським монстром” виявили свою цивілізовану культуру, зокрема у спілкуванні з носіями релігійних й національних архетипів. По-європейськи освіченими людьми, безумовно, їх робило братерсько-критичне “відношення до відомих ідеологів альтернативної Росії” – Олександра Керенського, Андрія Сахарова, Олександра Солженіцина, Глеба Якуніна, Мстислава Ростроповича, Анатолія Марченка, Натана Саранського... Це заклало культурну матрицю – протидію русофобії або клерикальних “вігадок”, у тому числі щодо “ролі римо-католицизму чи греко-католицької версії української ідеї” (О. Майборода. Формування української народності: правда історії і клерикальні вигадки. – К., 1986). Історичне порівняння видатних особистостей, що впливали на духовні орієнтири різних груп нашого народу, дає змогу детальніше проаналізувати зміну вектора впливу етноконфесійної складової на розмаїття громадянського суспільства. Звивисті стежки зрушень відобразили амплітуду політичних коливань свідомості російської еліти від демократичного патріотизму до ліберал-імперіалізму (Юрій Лужков: “Возобновление истории: Человечество в XXI веке и будущее России”. – Запорожье: “Премьер”, 2003. – 192 с).

Можна зрозуміти закономірність еволюції національної ідеї, коли будемо проводити порівняння різних етноконфесійних традицій серед патріотів Києва, Львова, як духовно-великих центрів України. Потрібні історичні паралелі у поглядах духовних корифеїв (П. Могила – Г. Сковорода, М. Гоголь – Т. Шевченко, І. Франко – В. Стефаник, М. Костомаров – П. Куліш, Ю. Федькович – М. Драгоманов, П. Юркевич – В. Татаркевич, М. Грушевський – В. Винниченко, В. Вернадський – Л. Гумільов та інші) політичних діячів ХХ ст. світового розмаху: Петлюра – Скоропадський, Мельник – Бандера, Шелест – Кравчук та інші), релігійних зверхників (Шептицький – Сліпий, Папа Іван Павло II – Патріарх Мстислав – Митрополити Володимир (Романюк), Філарет (Денисенко) та інші). Техногенно-сатанинське обличчя імперської Москви поставило під загрозу навіть існування українського народу, що обумовило критику механізму богоборської секуляризації, у тому числі вульгарно-атеїстичну трансформацію релігійної свідомості, що мало чужоземно-демонічне обличчя під впливом насилля “Великого Жовтня”.

Національна мрія творчо поєднує досвід боротьби за український досвід народу, його етноконфесійні традиції, пробуджуючи в душах молоді патріотичний, шляхетний, творчий, божественний початок. У кінці ХХ ст., наприклад, Галичина висуває цілу когорту видатних філософів, вчених, політиків, які чесно й від щирого серця вирішили пробудити у нащадках “славних лицарів запорізьких” повагу до ідеї національного державотворення. Проти “червоно-тоталітарного монстра” виступали не тільки “відверті дисиденти”, а езопівською мовою – всі кращі представники інтелігенції “Нашого П’ємонту” та Києва, всіх обласних центрів, зокрема вчені; доктори філософських та історичних наук, професори кафедр суспільних наук, наших державних і національних університетів, колишні активні учасники війни з фашизмом та їх духовні побратими післявоєнних років. Вони свідомо обрали собі як методологічну парадигму Кобзареве поняття поліконфесійної “Сім’ї Великої, Вільної, Нової”, про котру, наприклад, В. Сухомлинський, – видатний педагог ХХ століття, – теж езопівською мовою – розповідав у проекті відновлення “шляхетного типу української людини” у книзі “Серце відаю дітям” (– К., 1973).

Методологія постмодернізму, майже чудом із духовного простору України, створює нову парадигму, яка не дає можливості “черговому вульгарному танцю” на труднощах становлення незалежної України, ні переписування і “мови футурології етнополітики”, “олівцем механічного спостерігача історії” тощо. Але нова парадигма є знаком вирішальної ролі України у родині слов’янських великих народів, які мають патріотичні прояви своєї національної душі. “Скажу вам одно слово насчет того, какая у меня душа, – підкреслював М. Гоголь Олександрі Осипівні Смирновій у листі від 24 грудня 1844 р., – хохлацкая или русская, потому что это, как я вижу из письма Вашего, служило одно время предметом Ваших рассуждений и споров с другими... Сам не знаю, какая у меня душа, хохлацкая или русская. Знаю только то, что никак бы не дал преимущества ни малороссиянину перед русским, ни русскому перед малороссиянином” [6, с. 429]. М. Гоголь уважно аналізує у

філософсько-історичній площині позицію інтелігенції Сходу і Заходу. Наприклад, з точки зору критики імперії “мертвих душ” вони мають зникнути у безодні – всі прояви “російсько-шовіністичних кліше”, що дуже важко було тоді зрозуміти, зокрема появу в майбутньому “харизматичних” диктаторів.

Сталінізм (модифікація ліворадикальна, фашизм – праворадикальна) має надзавдання – законсервувати варварські прояви “хохла” і “малороса”, щоб мати вплив, наприклад, саме на тоталітарно-шовіністичний досвід, який не тільки тимчасово демонізував громадську думку на теренах колишньої імперії царату, а й намагався демонізувати Україну – через розвиток комуністичного руху, також шляхом перетворення у колонію чи напівколонію. Сталін, Гітлер, Муссоліні створювали основи для вульгарної соціологізації, намагались перевернути детермінанти національної ідеї, створивши новий тип деспотизму – тоталітаризм. Етнополітичне його пізнання можливе тільки в площині постмодерністських філософем. В основу тоталітарного режиму в Європі тоді була закладена криза як ідеального типу культури, так і подальших спекуляцій на труднощах духовного засвоєння масами ідеалістичних феноменів поступу, що призвело до істотного погіршення політичної свідомості етносів і суперетносів, нехтування традиціями поваги до принципу надчуттєвості і надрозумності української ідеї (С. Бандера). [1, с. 67].

Дослідники національного руху правильно зауважили, що тоталітарна система, пропагуючи перемоги соціалізму – “ліквідацію вагомих відмінностей у трудовій сфері,” – однак плекає та опирається на “деінтелективізовану частину” робітництва та селянства, яка зневажає все те, що розвиває етичні і етнічні інтереси. Звідси – формалізм і тяганина в питанні “боротьби з пияцтвом і алкоголізмом” або під час переходу “розвиненого соціалізму” до “всезагального середнього” в багатьох регіонах України. До певного часу “казармений соціалізм” уникав катастрофи своїх основ, враховуючи важливість формування “громадської мобілізації молодих трудівників”, постійно експлуатуючи їх трудовий та політичний ентузіазм. Тоді потрібна була “партійно-радянській владі”, “організація масштабних зусиль”, де-факто примусове стимулювання “громадських якостей народу”. Цей принцип казарменої відповідальності “одного за всіх” був покладений в основу тоталітарної держави та офіційної “робітничої педагогіки”. Тому й можна говорити про “національну ідею – надбання шляхетної складової народних мас”, як матеріальної сили, здатної стати законом для державної влади, долаючи стереотипи богоборства (Держархів Закарпатської обл. ф.400-Р, оп. 4, спр. 1, арк. 27. Розпорядж. №1036-РС Рад. Мін. СРСР від 28.01.49 р. За підписом Й. Сталіна на ім'я голови облвиконкому “Про закриття церков, що мають ворожнечу до марксизму-ленінізму та радянської влади”). На всьому духовному просторі, який охоплює політичну свідомість українського етносу, зокрема на вищих поверхах “національної еліти”, було не втрачено віри у силу української нації, у силу української ідеї, її соборне з'єднання всіх конфесійних й етносоціальних груп, навколо “розшматованого етносоціального тіла”, у “ближньому і дальньому зарубіжжі” тощо [13, с. 197–198].

Ця обставина також зазначає вагомість філософсько-історичного осмислення довгодіючих етносоціальних тенденцій, що концентрує патріотичну енергію народу не на утопічних уявах, а на реалізації творчого потенціалу української ідеї, без чого неможливе досягнення суверенності української держави, ні подолання мафіозності, зокрема “неоавторитаризму”, на користь вільного існування громадського суспільства. Мафіозні основи формування й функціонування, інституціонально-праксеологічно вмонтовані у застарілу політичну систему, яка гальмує творчий процес нашої пасіонарності (Л. Гумільов) [7, с. 121–125]. Постмодерністський аналіз зрушень українського суспільства уможлиблює відмовитися від богоборсько-тоталітарних, окультистсько-позитивістських примх (М. Кашуба, І. Мірчук) [11, с. 15–17]. В цей постмодерністський методологічний аналіз феномена національної гідності постійно намагалися внести свою лепту кола української еміграції, ретельно вивчаючи “історію богоборських проявів імперії зла”, “українофобське” сприйняття “звичайним москалем” більшовицьких гасел: “переможемо іноземного ворога та його зняряддя – бандерівських зрадників” [1, с. 401–403].

Методологічний дискурс в аналізі етноконфесійної саморегуляції альтернативного суспільства дає змогу виявити духовні протиріччя громадської свідомості. Цей анахронізм знайшов свій апофеоз у багатьох і суспільних, і техногенних катастрофах ХХ ст., але найбільш негативне втілення він мав у Чорнобильській аварії на АЕС (1986 р.), затягнувши ще на багато років ліквідацію її наслідків. Зволікання з подоланням апокаліптичних наслідків відбулося завдяки тому, що наш народ не мав власної держави, а система “москвоцентризму” дуже заважала “екологічній спрямованості” патріотичних дій “наших можновладців”. ХХ ст. дуже важко завершувало процес відмови як від софістичних перевертень нашої національної ідеї, так і від утилітаристсько-прагматичної парадигми суспільного розвитку. “Пророки нової істини” намагалися запевнити наше суспільство в тому, що людству щастить реалізуватися у відповідній державній формулі, яка має федеративний або конфедеративний контекст, тобто догматизуючи форму, яка не включає пошук оптимального досвіду, коли пасіонарна еліта почала шукати істину і в ліберально-соціальної системі, в практиці національної державності, яка впроваджує досвід пасіонарно-інноваційних технологій, відмовляючись від “російсько-

казармені форми прожектів чи імперсько-неоліберального обличчя” тощо (Л. Димитрова) [9, с. 34–36].

Легітимація “керівника держави” – важливий чинник перетворення “пасіонарними нащадками” моделі казарменого ладу України, бо республіканська влада тільки в особі своїх цивілізованих керівників здатна проводити стриману політику не відрікаючись ні від підтримки демократично налаштованих людей, ні від вимог громадської думки, ні від захисту права кожного громадянина бути “інтелігентною людиною”. “Вірність національній ідеї як сукупності священних ідеалів народу”, дало змогу “патріотичній еліті” вдало вести діалог з “Москвою”, з усіма, хто відверто демонстрував своє неприйняття “українського сепаратизму”, і, знаходячи спільну мову з тими, хто розумів необхідність якісного реформування структури імперського “промислу” від “Москви до Києва”, і до “самих до окраїн імперії” тощо. Саме в цій відсутності дійсного компонента доброї волі, **відмітимо у висновках**, потрібно централізоване пасіонарне відтворення громадської площини, поваги національних ідеалів; реалізації права України на дійсний суверенітет та шляхетне “впровадження норм демократизації життя”. Бо тут і знаходилося основне протиріччя “казарменого соціалізму”. Аналіз теми, що досліджується, виявляє особливості етноконфесійних традицій українського суспільства та труднощі відродження національної свідомості, зокрема учасників опозиційного руху, збагачення руху опору тоталітарній владі зразками цивілізованої політичної культури, що призвело до становлення плюралістичної моделі політичного життя та розповсюдження серед духовної еліти потреби в екологічному імперативі впливу на рівні громадянської поведінки та свідомості; етносоціальної саморегуляції українського суспільства тощо. Коли значна частина негативних матеріалів, наприклад, негайно буде передаватись у правоохоронні органи, а деякі підсумкові висновки – для всезагальних громадських обговорень у різних сферах громадянського життя. Без екстреного перетворення вітчизняного громадянського контролю за державною владою неможливі ні якісне впровадження “національно-демократичної ідеології”, ні альтернативного суспільства, що передбачає відмову “партії влади” від стереотипного керування регіонами, зокрема за допомогою ігнорування думки місцевих духовних еліт. Між “соціально-політичною інертністю пануючої еліти” та “міфологізацією дикунських стереотипів” завжди виникає “заперечення волі наших громадян”. Вони в дійсності бажали єдиного: цивілізованими кроками підтримувати національну ідею, що долає політичні бар’єри, які заважають “становленню рідної національної державності” на основі “європейських орієнтирів козацької нації”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандера С. *Перспективи української революції*. – Дрогобич, 1998. – 640 с.
2. Борисова Т., Капітон В. *Метафізичні роздуми про націю*. – Дніпропетровськ, 2005. – 140 с.
3. Гегель Г. *Філософія історії: Сочинення*. – М. – Л.; 1934. – Т. 8. – С. 99–100.
4. Гетьманчук М. та ін. *Особливості перехідних суспільств*. – Львів: Вид. Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – 115 с.
5. Гетьманчук М. *Євразійство як складова зовнішньої політики Росії щодо України // Шлях України: колізії новітнього поступу: Матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф.* – Тернопіль, 2006. – С. 19–22.
6. Гоголь М. *Собрание сочинений. В 7 т. Письма*. – М., 1979. – 429 с.
7. Гумилев Л. *Тисячелетие вокруг Каспия*. – М., 1993. – 336 с.
8. Димитрова Л. *Філософія історії: від Полібія до Л. Гумільова*. – К., 1997. – 200 с.
9. Димитрова Л. *Стереотип поведінки та етнічна самоідентифікація // Шлях України... – Тернопіль, 2006. – С. 101–102.*
10. Кащуба М. та ін. *Філософія Відродження на Україні*. – К., 1990. – 332 с.
11. Кащуба М., Мірчук І. *Гавриїл Костельник: філософські погляди*. – Дрогобич, 2002. – 139 с.
12. Лисий В. *Про статус діалектики в системі філософії та її гуманістичний зміст // Вісник Львів. ун.-ту. Сер. Філософські науки*. – Львів, 1999. – Вип. I. – С. 63–73.
13. Скловський І. *Формування шляхетного типу людини в Україні: футурологічні мрії та конфесійно-ювентологічні реалії // Філософія науки, техніки та архітектури: постмодерністський проект / Ред. кол.: Володимир Рижко, д-р філос. наук, проф. та ін.* – К., 2002. – С. 196–206.

Устина Стефанчук

Національний університет “Львівська політехніка”

**ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ
ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ СЕРЕДИНИ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.**